

ઈસ્લામી રાજ્યની વિશેષતાઓ

ઈસ્લામી રાજ્યની વિશેષતાઓ નીચે મુજબ છે :

(૧) સ્પષ્ટ સિદ્ધાંતો અને કાનૂનોનું પાલન કરવું :

કુર્અન-કરીમ અને રસૂલુલ્હાહ ﷺ ની સહીહ હદ્દીસો ઈસ્લામી બંધારણનો પાયો છે, અને ક્યારેક આ બંધારણમાં ફિકાહી નીતિ-નિયમો સંબંધિત એ વસ્તુઓ પણ સામેલ થઈ જાય છે, જેના વિશે કુર્અન અને હદ્દીસમાં સ્પષ્ટ ‘નસ’ (ખોત) નથી હોતી. આ સ્થિતિમાં ફિકાહી નીતિ-નિયમોને એ મામલાઓમાં બંધારણની હેસિયત પ્રાપ્ત હોય છે, જેમાં કુર્અન અને હદ્દીસથી સ્પષ્ટ ‘નસ’ ન હોય.

નિશ્ચિતપણે પ્રત્યેક કાનૂનનો ઘડવૈયો એવા કાનૂનો બનાવે છે, જે તેના હિતો અને હેતુઓની રક્ષા કરે, અને તેના ઉદેશ્યોને પૂરા કરે. જ્યારે કે ઈસ્લામમાં શરીઅત (કાનૂન)ના ઘડતરનો અધિકાર માત્ર અલ્લાહને છે. તે કોઈનો પક્ષપાત નથી કરતો અને ન કોઈના સાથે અન્યાય અને અત્યાચાર કરે છે. આ જ કારણસર ઈસ્લામી શરીઅત ન્યાય અને ઈન્સાફ પર આધારિત હોય છે. મનેચ્છાઓનો તેમાં કોઈ હસ્તક્ષેપ નથી હોતો અને સર્વગ્રાહિતા અને વ્યાપકતા તેની ઓળખ હોય છે.

મુસલમાનના ઈમાનનો અનિવાર્ય તકાદો એ છે કે તે અલ્લાહના આદેશોનું પાલન કરે તેમજ અલ્લાહ અને તેના રસૂલને પોતાના મતભેદોના મામલાઓમાં ‘હકમ’ (લવાદ, પંચ) બનાવે. અલ્લાહ તૂંકાલા ફરમાવે છે :

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بِيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوْا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا سَلِيمًا ﴾ **النساء: ٦٥**

અનુવાદ : “નહીં, હે મુહમ્મદ ﷺ ! તમારા રબના સોગંદ ! આ લોકો ક્યારેય મોભિન નથી હોઈ શકતા, જ્યાં સુધી પોતાના પરસ્પરના મામલાઓમાં તેઓ તમને નિર્ણય કરનાર ન માની લે. પછી જે કંઈ તમે નિર્ણય કરો તેના પર પોતાના હદ્યોમાં પણ કોઈ સંકોચ ન અનુભવે, બલ્કે સંપૂર્ણપણે તેને માની લે.” (સૂર: નિસા, આ. ૬૫)

ઈસ્લામી રાજ્યની સ્થાપનાનો ઉદેશ્ય અલ્લાહના આદેશોને લાગુ કરવાનો છે અને તેની શરીઅત અનુસાર લોકોના દરમ્યાન નિર્ણય કરવાનો છે. આ વસ્તુ ખલીફાની એ પારિભાષિક વ્યાખ્યાથી સ્પષ્ટ થાય છે, જે આદરણીય આલિમો (ઈસ્લામી વિદ્વાનો)એ વર્ણવી છે : “ખલાફત દીનની રક્ષા અને દુનિયાના શાસનમાં નુભૂવ્યતનો પ્રતિનિધિ હોય છે.” આનાથી ઘ્યાલ આવે છે કે મુસ્લિમ ખલીફા કે શાસક અલ્લાહના આદેશોને પ્રચલિત કરવા, તેના પર અમલ કરવા અને લોકો પાસે તેના પર અમલ કરાવવા માટે રસૂલુલ્હાહ ﷺ ના પ્રતિનિધિની ફરજો અદા કરે છે.

(૨) તકવા (ઈશભય અને સંયમ) જ મુસલમાનો દરમ્યાન શ્રેષ્ઠતાનું માપદંડ છે :

અલ્લાહનો ડર, સત્કર્મો અને સદૃશ્યવહાર ઈસ્લામી સમાજમાં શ્રેષ્ઠતાનું માપદંડ છે, ન કે સત્તા અને હોદ્દો, મોભો અને સામાજિક હેસિયત. અલ્લાહ ત્રાલા ફરમાવે છે :

﴿يَأَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُم مِّن ذَرَّةٍ وَأَنْتُمْ شُعُوبٌ وَقَبَائِلٌ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَنْقَسْتُكُمْ
إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِخَيْرٍ﴾ **الحجّات: ١٣**

અનુવાદ : “લોકો ! અમે તમને એક પુરુષ અને એક સ્ત્રીથી પેદા કર્યો અને પછી તમારી કોમો અને બિરાદરીઓ બનાવી દીધી, જેથી તમે એક-બીજાને ઓળખો. વાસ્તવમાં અલ્લાહના નજીક તમારામાંથી સૌથી પ્રતિજીત એ છે, જે તમારામાં સૌથી વધારે તકવાવાળો છે. નિઃસંદેહ, અલ્લાહ બધું જ જાણવાવાળો અને સુમાહિતગાર છે.” (સૂરા: હુજુરાત, આ. ૧૩)

અલ્લાહના રસૂલ ﷺ એ ફરમાવ્યું :

«لَا فَضْلَ لِعَرَبِيٍّ عَلَى عَجَمِيٍّ، وَلَا لِعَجَمِيٍّ عَلَى عَرَبِيٍّ، وَلَا أَحْمَرَ عَلَى أَسْوَدَ، وَلَا
أَسْوَدَ عَلَى أَحْمَرَ، إِلَّا بِالنَّقْوَى»

અર્થાત્, કોઈ આરબને કોઈ બિનઆરબ પર શ્રેષ્ઠતા પ્રાપ્ત નથી અને ન કોઈ બિનઆરબને કોઈ આરબ પર શ્રેષ્ઠતા પ્રાપ્ત છે, અને ન ગોરાને કાળા પર અને ન કાળાને ગોરા પર શ્રેષ્ઠતા પ્રાપ્ત છે, સિવાય તકવાના.

(મુસનાદ અહ્મદ)

(૩) આંતરિક અને બાબ્ય સંખિ-કરારોનું ચુસ્ત પાલન :

આ ઈસ્લામી રાજ્યની એક ખૂબ જ મહત્વની અને આવશ્યક વિશેષતા છે, જેથી શાંતિ અને સલામતી યથાવત રહે. અલ્લાહ ત્રાલા ફરમાવે છે :

﴿وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا نَنْقُضُوا الْأَيْمَنَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللَّهَ عَلَيْكُمْ
كَفِيلًا إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ﴾ **النحل: ٩١**

અનુવાદ : “અલ્લાહના કરારને પૂરો કરો, જ્યારે કે તમે તેનાથી કોઈ કરાર કર્યો હોય, અને પોતાની સોગંદોને મજબૂત કરી લીધા પછી તોડી ન નાખો, જ્યારે કે તમે અલ્લાહને પોતાના પર સાક્ષી બનાવી ચૂક્યા છો. અલ્લાહ તમારા બધા કાર્યોથી સુમાહિતગાર છે.” (સૂરા: નહ્દુલ, આ. ૮૧)

વચ્ચન અને કરારની પાબંદી ફરજ (અનિવાર્ય) છે, અને તે અનુસાર જ જીવન પસાર કરવાનું છે અને તેનો વિરોધ કરવો કે ઉલ્લંઘન કરવું જાઈજ નથી. અલ્લાહ ત્રાલા બીજી જગ્યાએ ફરમાવે છે :

﴿وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْؤُلًا﴾ ﴿٣٤﴾ الإِسْرَاءُ : ٣٤

અનુવાદ : “વચન અને કરારનું પાલન કરો. નિઃશંક, વચન અને કરાર વિશે તમારે જવાબ આપવાનો છે.”
(સૂર: ઈસરા, આ.૩૪)

વચન અને કરારનું પાલન એટલા માટે જરૂરી છે કે જેથી તમામ ઈસ્લામી રાજ્યોમાં શાંતિ અને સલામતી પ્રસરી જાય. અલ્લાહના રસૂલ ﷺ એ ફરમાવ્યું :

«أَفْشُوا السَّلَامَ بَىَنَكُمْ»

અર્થાત્, પરસ્પર સલામને પ્રચાલિત કરો. (મુસ્લિમ)

ઈસ્લામી રાજ્યની પ્રજામાં મુસ્લિમ અને ‘ઝિઝ્મી’ વચ્ચે કોઈ ભેદ નથી. અલ્લાહના રસૂલ ﷺ એ ફરમાવ્યું :

«إِنَّ اللَّهَ جَعَلَ السَّلَامَ تَحِيَّةً لِمَتَّنَا وَأَمَانًا لِأَهْلِ دِينِنَا»

અર્થાત્, અલ્લાહ તુઝાલાએ સલામને ઉભ્યતે-મુહમ્માદિયા માટે મુખારકબાદીનું અને ઝિઝ્મીઓ માટે શાંતિ અને સલામતીનું સાધન બનાવ્યું છે. (મુજમા કબીરુલ તબરાની)

બાદ્ય મામલાઓમાં પણ ઈસ્લામી રાજ્ય શાંતિનું આમંત્રણ આપે છે, એ શરતે કે અલ્લાહે હરામ (અવૈધ) કરેલ વસ્તુઓની પાયમાલી ન થાય, અથવા મુસલમાનોના રાજ્ય પર હુમલો કરવામાં ન આવે. અલ્લાહ તુઝાલાનો ઈરશાદ છે :

﴿لَا يَهْنَكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقْدِنُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَا يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِينِكُمْ أَنْ تَبُرُّوهُمْ وَقُنْصِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ بُرْهَانَ الْمُقْسِطِينَ ﴿٨﴾ إِنَّمَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَأَخْرَجُوكُمْ مِنْ دِينِكُمْ وَظَاهِرُوا عَلَىٰ إِخْرَاجِكُمْ أَنْ تَوَلَّوْهُمْ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ ﴿٩﴾ المُتَّحَدَةُ : ٩ - ٨﴾

અનુવાદ : “અલ્લાહ તમને એ વાતથી નથી રોકતો કે તમે એ લોકોની સાથે નેકી અને ન્યાયનું વર્તન કરો, જેમણે દીનના મામલામાં તમારા સાથે લડાઈ નથી કરી અને તમને તમારા ઘરોથી કાઢ્યા નથી. અલ્લાહ તુઝાલા ન્યાય કરવાવાળાઓને પ્રિય રાખે છે. તે તમને જે વાતથી રોકે છે તે તો એ છે કે તમે એ લોકોથી મિગતા કરો, જેમણે તમારા સાથે તમારા દીનના મામલામાં લડાઈ કરી છે અને તમને તમારા ઘરોથી કાઢ્યા છે, અને તમારા દેશનિકાલમાં એક-બીજાને મદદ કરી છે, તેમના સાથે જે લોકો મિગતા કરે તેઓ જ અત્યાચારીઓ છે.”

(સૂર: મુભતિના, આ.૮-૯)

